

Ziach aan Zee, tekst Jan Teeuwisse, 2014

Jan Teeuwisse is directeur van het Museum Beelden aan Zee /
Sculptuur Instituut in Den Haag, NL

In de vroege jaren veertig van de twintigste eeuw fotografeerde Ad Windig de ateliers van acht vooraanstaande Nederlandse beeldhouwers: Mari Andriessen, Jan Bronner, Frits van Hall, Gijs Jacobs van den Hof, Hildo Krop, John Rädecker, Bertus Sondaar en Han Wezelaar. Windigs foto's zouden verschijnen in het boek *Uit de werkplaatsen der beeldhouwers* dat in 1942 uitkwam en was geïnitieerd door de beeldhouwer en publicist Leo Braat. Die atelierfoto's zijn legendarisch geworden en ze documenteren de opkomst van de piepjonge moderne Nederlandse beeldhouwkunst die na 1945 een enorme bloei zou beleven. Het 'nader brengen van het publiek tot een aantal Nederlandsche beeldhouwers in het bijzonder en tot de beeldhouwkunst in het algemeen' was het doel dat de bevlogen Leo Braat voor ogen had en fotograaf Windig vond hij aan zijn zijde. Deze verklaarde in het boek 'zoveel vertrouwd met het beeldhouwen te zijn geworden, dat hij niets liever zou willen dan het nu ook zelf eens proberen!' Fotografie en beeldhouwkunst waren media die zich in het interbellum geleidelijk aan ontworstelden van het ambachtelijke imago dat ze had bepaald. Of Windig daadwerkelijk naar het boetseerhoutje en de beitel heeft gegrepen is niet bekend, maar omgekeerd is het wel zo dat nogal wat beeldhouwers zijn gaan fotograferen: eigen beeldhouwwerk, dat van anderen, atelierinterieurs of gewoon een bloempot, beest of landschap. Beroemd zijn natuurlijk de voorbeelden van Brancusi en Henry Moore. Interessante voorbeelden in Nederland zijn Jaap Kaas en Piet Esser, beiden verwoede fotografen. Kaas fotografeerde zijn geliefde Artis en - in het geniep - joods Amsterdam tijdens de bezetting; Piet Esser ging in de jaren '50 op pad met de professionele camera van de Rijksakademie en fotografeerde de ateliers van zijn collega's in Parijs en de openlucht tentoonstellingen van internationale beeldhouwkunst in de parken van Sonsbeek en Middelheim. Nogal wat kinderen van kunstenaars – Krop, Constant, Esser, Brinkgreve – zijn fotograaf geworden. Als artistiek vak had de fotografie aanzien verworven en dankzij bevriende kunstenaars en architecten was er altijd wel iets te verdienen voor een beginnende fotograaf.

In de afgelopen tien jaar heeft museum Beelden aan Zee met regelmaat aandacht besteed aan de relatie beeldhouwkunst - fotografie. Vaste gastconservator voor deze reeks van tentoonstellingen is Hans Rooseboom, conservator Fotografie van het Rijksmuseum. Aandacht werd o.a. besteed aan de verkleumde iconografie van de kust (Paul Kramer), de wereldwijde anomalie van het sculpturale monument (Eddy Posthuma de Boer), kunstenaarsportretten (Vincent Mentzel), historische Parijse beeldhouwersateliers (Piet Esser) en de industrialisering en onttakeling van Carrara (Hans Bol). De verdroomde, tactiele foto's van Carla van de Puttelaar werden getoond in combinatie met een selectie van beelden die deze fotograaf uit de collectie van Beelden aan Zee had gemaakt. Met de keuze voor Krystyna Ziach komen wij in deze reeks voor het eerst regelrecht terecht in de driedimensionale kunst en bewijst de gastconservator dat ook hij in staat is over zijn eigen schaduw heen te stappen. Rooseboom heeft gekozen voor een kunstenaar die als beeldhouwer is opgeleid en vervolgens de fotografie als uitgangspunt heeft genomen voor intrigerend, objectmatig werk. In zijn inleiding vertelt hij waarom. Ik dank beiden – Krystyna Ziach en Hans Rooseboom – de bruikleengevers en Uitgeverij Waanders & de Kunst voor de voortreffelijke samenwerking.